

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

Prof. Dr. İsa KORKMAZ
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
ikorkmaz@erbakan.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6647-1812

Öğretmen. Esra OVALI
Millî Eğitim Bakanlığı, Büyük Sinan Mehmet Fatma Dalan İlkokulu
ovalil64@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2260-1283

Öğretmen. Canan GÜNEŞ AKGÜL
Millî Eğitim Bakanlığı, İbrahim Yapıcı İlkokulu
canan1407@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0464-309X

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 01.06.2023

Revizyon Tarihi: 04.06.2023

Kabul Tarihi: 24.06.2023

Atf Bilgisi: Korkmaz, İ., Ovalı, E. ve Güneş Akgül, C. (2023). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin değerlendirmeleri. *Ahi Bilge Eğitim Dergisi (ABED)*, 4(1), 39-51.

ÖZ

Bu çalışma, pandemi döneminde sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecindeki deneyim ve gözlemleri ışığında sürece ilişkin değerlendirmelerini araştırmaktır. Eğitim sisteminin farklı kademelerinde görev yapan tüm öğretmenler bu dönemde öğretimlerini uzaktan çevrimiçi olarak yapmışlardır. Fakat sınıf öğretmenlerin gerek sorumlu olduğu öğrencilerin gelişim durumları gerekse öğretim programlarındaki derslerin farklılıkları dikkate alındığında, süreci en zor yaşayan öğretmenler olarak görülmektedir. Bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları tespit ederek bu sürecin daha etkili kullanılmasına ilişkin önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcıları Konya ili merkez Karatay ilçesinde bir devlet ilkokulunda görev yapan 10 sınıf öğretmeni ile Selçuklu İlçesindeki bir başka devlet ilkokulunda görev yapan 40 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 50 ilkokul öğretmeninden oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak beş açık uçlu sorulardan oluşan da yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan veriler betimsel yapılmıştır. Bu çalışmaya katılan öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilerin canlı derslere katılırken altyapı ve internet sorunları, teknik sorunlar, cihaz sorunları, uygulama ve bireyden kaynaklı sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Salgın, ilkokul, uzaktan eğitim.

THE PRIMARY SCHOOL TEACHER'S EVALUATION ABOUT DISTANCE EDUCATION

ABSTRACT

In this research, it is aimed to examine the primary school teacher's evaluation about "distance education" to investigate the levels of benefiting from distance education applications of primary school students during the covid-19 pandemic and their views on distance education. All level of education system were affected by pandemic time but particularly primary school teachers were more affected than the teachers of other levels because the primary school teachers were responsible to teach different subjects and small children. The model of this study is qualitative research. In order to collect data, the form which contains five open ended, was used. The collected data was analyzed in terms of descriptive analyses. The participants of the study consist of 10 primary school teachers working at state school in Karatay district of Konya and 40 classroom teachers working at state Primary School in Selçuklu District.

As a result of the research, the teachers have been observed that students have infrastructure and internet problems, technical problems, device problems, application and individual problems while participating in alive classes.

Keywords: Pandemic, primary school education, distance learning.

Giriş

2019 yılının sonunda Çin'de başlayan ve başlangıçta bir nevi zatürre olarak adlandırılan salgın hızlı bir biçimde tüm dünyaya yayılmıştır. 7 Ocak 2020'de Dünya Sağlık Örgütü (World Health

Organization [WHO]) tarafından bu zatürrenin, henüz sebepleri belirlenemeyen bir koronavirüs olduğu ve adının COVID-19 olarak belirlendiği açıklanarak salgının bir pandemi olduğu duyurusu yapılmıştır (WHO, 2020). Ülkemizde ise Dünyada yapılan pandemi duyurusu ile paralel olarak 11 Mart 2020'de Sağlık Bakanlığı tarafından ilk vakanın tespit edildiği açıklanmıştır (Sağlık Bakanlığı, 2020). COVID-19 virüsünün hızlı yayılımını önlemek için tüm Dünyada maske, eldiven, sosyal mesafe ve izolasyon, çalışma saatlerinde esneklik, seyahat ve sokağa çıkma yasağı gibi tedbirlere gidilmiştir. Alınan tedbir ve yasaklar göz önünde bulundurulduğunda salgının sağlık boyutu ile ilgili etkilerinin yanında sosyal hayata da ciddi yansımalarının olduğunu ve pandemiyi yaşayan tüm insanları birçok bakımdan etkilediğini söylemek mümkündür.

COVID-19 pandemisinin sosyal yaşamın her alanına nüfuz eden etkileri göz önünde bulundurulduğunda eğitimin bu etkilerden uzak kalmasının mümkün olmadığı görülmektedir. Eğitim, alışlagelmiş yapısı itibariyle yetişkinlere göre daha hareketli ve iç içe vakit geçiren kalabalıkların azımsanmayacak süreleri bir arada geçirdiği okullarda gerçekleşmektedir. Türkiye Eğitim Dergisi'nin (2021, <http://www.turkiyeegitimdergisi.com>) verdiği rapora göre Türkiye'de ilkokullarda sınıf mevcudu ortalamasının 23 ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 18 olduğu göz önünde bulundurulduğunda okullarda sosyal etkileşimin ne denli fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de pandeminin toplum sağlığı üzerinde yarattığı tehlikeye karşı her alanda olduğu gibi eğitimde de çeşitli önlemler alma ihtiyacı doğurmuştur. Pandeminin başlamasıyla birlikte eğitime verilen aranın ardından pandemi sürecine adaptasyon süreci başlamış ve ülkemiz ilk kez örgün eğitimi tümünden kapsayan bir uzaktan eğitim kavramıyla tanışmıştır.

Bu çalışmanın amacı uzaktan eğitimin bundan sonraki hayatımızda hep var olacağını düşünerek, sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları zorlukları tespit edip uzaktan eğitim sürecini daha etkili hale getirmek adına kalıcı çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen-öğrenci arasındaki iletişim ve etkileşim nasıldır?
2. Öğretmenlerin web araçlarını kullanma durumları nasıldır?
3. Uzaktan eğitim süreci öğretmen açısından hangi avantaj ve dezavantajlara sahiptir?
4. Uzaktan eğitimin daha kaliteli olması için neler yapılmalıdır?

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim kavramı ülkemize pandemi ile giren bir kavram gibi dursa da uzaktan eğitimin varlığı çok daha eskilere dayanmaktadır. Varlığı çok eskilere dayanan uzaktan eğitim modeli yaşanan salgınla çok daha önem arz eden bir konu haline gelmiştir. Literatürde uzaktan eğitim ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Moore ve Keaarsley (2005) uzaktan eğitimi, öğrenen ve öğretenlerin ayrı yerlerde olduğu, kendine has tasarım ve yöntemlerin kullanıldığı, birbirinden farklı teknolojik uygulamaların kullanıldığı planlı ve sistemli bir düzen olarak tanımlamıştır. Uşun (2006) ise uzaktan eğitimi, öğrenen ve öğretenin sürecin büyük bir kısmında birbirinden farklı mekânlarda olduğu; öğrenene yaş, amaç, mekân, zaman gibi konularda esneklik imkânı sağladığı; yazılı, işitsel (televizyon, radyo), görsel/işitsel (televizyon, video kaydı) materyallerden faydalandığı; öğrenen ve öğreten arasındaki iletişimin ve öğrenmenin bilgisayar ve internete bağlı olarak yapıldığı sistemli ve düzenli bir eğitim teknolojisi olarak tanımlamıştır. Başka bir tanımda uzaktan eğitim uydu, video, ses, grafik, bilgisayar, çoklu ortam teknolojisi gibi araçların yardımıyla, uzakta olan öğrencilere ulaştırılması olarak belirtilmiştir (United States Distance Learning Association [USDLA], 2004)

Yapılan tanımlara bakıldığında birçok araştırmacı ya da kurumun ortak değindiği noktalar olduğu görülmektedir. Bu noktalar; uzaktan eğitimin teknolojik araçlar vasıtasıyla yapıldığı, mekân ve zaman sınırlaması olmadan uzaktaki öğrenciye de ulaşabildiği bir eğitim modeli olduğudur. Uzaktan eğitim gelişen teknoloji ve bilişim çağında bilginin yayılmasına kolaylık sağladığı ve bu şekilde birçok öğrenene ulaşabildiği için önemli bir eğitim koludur. Uzaktan eğitimi sadece internet ortamında düşünmemek gerekir. Öğrenmenin yüz yüze yapılmadığı ya da yapılamadığı her öğrenme şekli uzaktan eğitim olabilmektedir. Özellikle teknolojinin gelişmediği eski dönemlerde öğrenme amacıyla

insanların birbirine mektuplaşma yolladığı ve mektuplaşmanın uzaktan eğitimin en eski örnekleri olarak bilinmektedir

Dünyada Uzaktan Eğitim Süreci

Dünyada teknolojinin gelişmediği ve online eğitim araçlarının henüz olmadığı eski dönemlerde uzaktan eğitimin ilk örneklerinin mektuplaşma ve posta yoluyla olduğu bilinmektedir. Başlangıç tarihi ile ilgili tartışmalar olmakla beraber bazı kaynaklarda ilk olarak 1728 yılında Boston Gazetesinde verilen bir ilan ile başladığı belirtilmektedir. Steno öğretmeni olan Caleb Philips mektup ile steno dersleri vereceğine ilişkin ilan vermiştir. Daha sonra 1833'te bir İsveç gazetesinde mektupla öğretim yapılacağına ilişkin ilana rastlanmış fakat her ikisinde de ilandan sonra ders verilir verilmediğine dair bir bilgiye rastlanmamıştır (www.uzaktan-egitim.net). Bu yüzden 1840'ta Isaac Pitman tarafından verilen ilan ve devamında mektup ile verilen dersler uzaktan eğitimin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. Isaac Pitman önce mektup yoluyla İncil dersleri vermiş daha sonra öğrencilerin başarılarına not vermiş ve böylece hem uzaktan eğitim verip hem değerlendirmede bulunmuştur. 1856 yılında Almanya'da Fransız (Charles Toussaint) ve Alman (Gustav Langenheid) iki öğretmen tarafından uzaktan eğitim uygulanan dil okulu kurulmuş ve bu durum ilk sistemli adım olarak kabul edilmiştir (Kırık, 2014).

Almanya'dan sonra uzaktan eğitim denemeleri Amerikada görülmüştür. İlk olarak 1874 yılında Illinois Wesleyan Üniversitesinde lisans ve yüksek lisans derecelerinin alınabildiği uzaktan eğitim uygulamaları başlatılmış, daha sonra 1833 yılında Mektupla Eğitim Üniversitesi kurulmuştur. Her iki uzaktan eğitim girişimi de başladıktan bir süre sonra sona ermiştir (Nizam, 2004).

1800'lü yıllarda atılan diğer adımlar;

- 1884-Almanya'da Rustinches Uzaktan Eğitim Okulu kuruldu.
- 1891-Pensilvanya'da gazete ile madencilik ile ilgili eğitimler verildi.
- 1892-Amerika Chicaco Üniversitesi'nde uzaktan eğitim bölümü açıldı.
- 1898-İsveç Hans Hermod uzaktan eğitim uygulayan lise açıldı.

1900'lü yıllarda radyo kullanımının başlamasıyla uzaktan eğitim gelişerek posta ve mektup yerine radyo kanalı ile yapılmaya başlamıştır. Bazı denemeler yapılmış olsa da 1920'de yapılan yayın ilk radyo yayını olarak kabul edilmiştir. Radyo ile alanında uzman öğretmenlerin yayını birçok öğrenciye ulaştırılmak istenmiştir, derslerin büyük kısmı radyo aracılığı ile yapılırken bazı radyo dersleri de ders kitabı yerine geçmiştir. Amerikadan sonra ise çeşitli yerlerde radyo yayın istasyonu kurularak birçok ülkede radyo ve radyo ile eğitim yaygınlaşmıştır (uzaktan-egitim.net). Radyo ile eğitim aynı anda kalabalık kitlelere ders imkânı sağlama gibi özelliklere sahip olmanın yanında derslerin canlı olması ve kaydedilememesi, bazı öğretmenlerin radyo için gerekli olan ekipmanları pahalı bularak istememesi gibi özellikleriyle de dezavantajlı olabilmektedir.

Televizyonun insan hayatına girmesiyle görsel ve işitsel unsurların bir arada olması insanlar için bir avantaj olarak görülerek kısa süre içerisinde televizyon eğitim aracı olarak kullanılmaya başlamıştır. Radyo bilgileri sadece sözel olarak verilebilirken televizyonun bu sözel bilgileri görselleştirebiliyor olması derslerin hem dikkat çekiciliğini hem de dinleyen öğrenciler açısından kalıcılığını artırmış bu sebeple televizyon uzaktan eğitimde çok daha önemli hale gelmiştir. Günümüzde halen faydalanılan bir uzaktan eğitim aracı olan televizyon; sistemli bir eğitim aracı olarak kullanılmasa da her yaş grubu için bilgi içerikli programların yayınlanmasıyla bilginin yayılmasına katkı sağlamıştır. İlk sistemli adım ise 1932-1937 yıllarında Amerika'da Iowa Üniversitesi'nin Eğitim Televizyonu Yayınları olarak bilinmektedir (Uşun, 2006). Farklı tarihlerde birçok üniversitede yükseköğretim kademesinde uygulamaların olduğu görülmüştür.

Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi ile insanların da ulaşabileceği bilgisayarların üretilmesi bilgisayar ile eğitimi de gündeme getirmiştir. Bilgisayar destekli öğretim; bilgisayarın ders yerine ya da dersi pekiştirmek amacıyla kullanılmasıdır. Kayıt özelliği ile eğitimde tekrar sağlanması açısından tercih edilen bilgisayarlar internet ağının kullanılmasıyla beraber günümüze kadar uzanan bir eğitim

materyali olmuştur. Teknolojik gelişim içerisinde kritik noktalardan sayılan internet kullanımı uzaktan eğitimin telefon ile her an her yerde insanların kolay erişimine fayda sağlamaktadır.

Tablo 1.

Uzaktan Eğitim ile İlgili Gelişmeler

Tarih	Ülke	Gelişme
1728	İsveç	Boston Gazetesi'nde steno dersi ilanı
1833	İsveç	Gazete ilanı
1840	İngiltere	Isaac Pitman tarafından verilen mektupla steno derdi
1856	Berlin	Uzaktan eğitim veren dil okulu
1874	ABD	Illinois Wesleyan Üniversitesi uzaktan eğitim programı
1883	ABD	Mektupla Öğretim Üniversitesi
1884	Almanya	Rustinehes Uzaktan Öğretim Okulu
1886	ABD	Pennsylvania Devlet Üniversitesi'nde kurumsal yapıda uzaktan eğitim ağı (ilk üniversite)
1890	ABD	Mektupla Öğrenim Okulları
1892	ABD	Chicago Üniversitesi uzaktan eğitim bölümü
1922	Yeni Zelanda	Mektupla Öğrenim Okulu
1939	Fransa	Uzaktan Eğitim Merkezi
1949	Avustralya	Üniversite Dışı Öğretim Fakültesi
1950	ABD	Askeri faaliyetler için uzaktan eğitim uygulamaları
1971	İngiltere	İngiltere Açık Üniversitesi
1974	İngiltere	National Collage

Türkiye'de Uzaktan Eğitim Süreci

Türkiye'de pandemi ile birçok kişinin ilk kez tanıştığı uzaktan eğitim kavramı dünyaya kıyasla ülkemize geç gelmiş olsada varlığı pandemiden çok daha eskilere dayanmaktadır. Ülkemizde ilk uzaktan eğitim uygulamaları 1953 yılında özel bir kurum olan FONO yabancı dil kurumlarının mektupla yabancı dil öğretimi ile başlamıştır (Becerikli, 2021). Devlet tarafından yapılan ilk uygulamalar ise 1950'li yılların sonlarında banka çalışanlarına mektup yoluyla verilen eğitimler olmuştur. Bu eğitimler Türkiye İş Bankası tarafından Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kurulan Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde yapılmıştır (Karayalçın, 1959). 1960'lı yıllarda Milli Eğitim tarafından mektupla öğretim uygulamaları deneme olarak başlatılarak "Mektupla Öğretim Merkezi" kurulmuş daha sonra geliştirilip daha kurumsal bir hal alarak "Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü" ismini almıştır. 1974 yılında "Mesleki ve Teknik Eğitim Mektupla Öğretim Okulu" açılmıştır.

1958 yılında kurulan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde 1973 yılında Televizyon ve Eğitim Enstitüsü kurulmuştur. Bu enstitüde yapılan çalışmalar günümüz açık öğretim uygulamalarının temelini oluşturmaktadır. 1974 yılında ise bağımsız yayın yapan radyo kanalları düzenlenerek aşamalı bir şekilde 3 şebekeye bağlanmıştır. TRT1 ağırlıklı olarak eğitim yayınları yapmış daha sonra Milli Eğitimin örgün eğitim derslerini destekleyen yayınlarda yapmıştır (Bozkurt, 2017).

Türkiye'de uzaktan eğitim ile ilgili en büyük gelişmelerden birisi ise Yaygın Eğitim Kurumu (YAYKUR)'nun kurulması olmuştur. 1975 yılında kurulan YAYKUR bugünkü açık öğretimin temelini oluşturmakla beraber üniversiteye giremeyen öğrencilere en güncel teknoloji imkânlarını kullanarak eğitim verme ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlama, iki yıllık bir uzaktan eğitimle ara insan gücü yetiştirmek amacıyla açık ve örgün olarak hizmet verecek şekilde kurulmuştur. (Becerikli, 2021). Daha sonra Mektupla Öğretim Genel Merkezi YAYKUR'a bağlanarak faaliyetlerine devam etmiştir. YAYKUR açık öğretim ve yaygın yükseköğretim olmak üzere iki farklı şekilde öğretim programı uygulamıştır. Açık öğretim programında sonradan YAYKUR'a bağlanan mektupla öğretim, dışarıdan bitirme ve yükseköğretim gibi alanlarda faaliyet göstermiştir. Açık öğretim programları ağırlıklı olarak mesleki ve teknik alanında hizmet vermiştir. Fakat YAYKUR beklenen başarıya ulaşmadığı için 1979 yılında faaliyetlerini durdurmuştur.

1981 yılında eğitim alanında birçok düzenleme yapılmış ülke genelinde okuma yazma seferberliği başlatılmıştır (www.uzaktan-egitim.net). Yükseköğretim alanında yapılan düzenlemeler ile açık öğretim hakkı yasa olarak tanınmıştır. 1982 yılında ise üniversite düzeyinde açık öğretim görevi Anadolu Üniversitesi'ne verilmiştir.

1992'de Milli Eğitim'e bağlı olarak Açıköğretim Lisesi kurulmuştur. Açıköğretim Lisesi ile ortaöğrenime devam edemeyen öğrencilerin uzaktan eğitimden faydalanmaları amaçlanmıştır. MEB Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Başkanlığı (FRTEB)'na bağlı olarak kurulan Açıköğretim Lisesi beklenenden yüksek katılımın olması nedeniyle yeniden düzenlenmiş FRTEB "Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı" olarak yenilenmiştir (Bozkurt, 2017). 1993 yılında Anadolu Üniversitesi günün ihtiyaçlarına göre çeşitli düzenlemeler yapmış, 1995 ve sonrasında ise farklı üniversitelerde de uzaktan eğitim uygulamalarına geçilmiştir.

2011 yılında eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullardaki teknolojik imkanları geliştirmek amacıyla başlatılan Fatih Projesi ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kurulmuştur. EBA ile materyal, ders videoları, haber, dergi vs öğrenci ve öğretmenlerin erişimine sunulmuştur. 2015 yılında EBA geliştirilerek ders içeriği halini almış ve daha çok öğrenciler için dersleri pekiştirmek, tekrar yapmak amaçlarıyla başvurulmuştur (Kapıdere ve Çetinkaya, 2017). 2020 yılına kadar ağırlıklı olarak yükseköğretim kademesinde sistemli olarak faydalanılan uzaktan eğitim sistemi korona virüsünün hayatımıza girmesi ve tüm kademe okulların tam zamanlı olarak kapanmasıyla eğitimin gerekliliği haline gelmiştir. Eğitim-öğretimin aksamaması adına ülke çapında uzaktan eğitim sistemine geçilmiştir. Önce TRT EBA yoluyla ders videoları izlenmiş daha sonra ise canlı dersler ile eğitime devam edilmiştir (Emin ve Altunel, 2021, s. 11).

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olan durum araştırma deseni kullanılmıştır. Durum çalışması bir birey, grup, ortam, kurum vb. faktörlerin derinlemesine araştırılarak o duruma dönük sonuçların ortaya konmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın katılımcılarını Konya ili merkez Karatay ilçesinde bir devlet ilkokulunda görev yapan 10 sınıf öğretmeni ile Selçuklu İlçesinde bir başka devlet ilkokulunda görev yapan 40 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır. Katılımcılara görüşme öncesi çalışma ile ilgili detaylı bilgi verilerek, çalışmadan istedikleri zaman ayrılacakları bilgisi verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşme sürecinde araştırmacılar tarafından sorulan sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmada kullanılan temel sorular doğrultusunda elde edilen cevaplar araştırma verileri olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilerek, ön plana çıkan başlıklar doğrultusunda ele alınmıştır. Bulgularda öğretmen görüşlerine yer verilerek süreç betimlenmiştir.

Araştırma Etiği

Bu çalışmada etik ihlali olacak herhangi bir durum ve süreç olamamıştır. Veri toplama süreci ve veri toplama aracı için etik kurul izinleri alınmıştır.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmalar Etik Kurulu

Karar tarihi: 21/05/2021

Belge sayı numarası: 2021/326

Bulgular

Araştırmada toplam 50 sınıf öğretmeni ile görüşmeler yapılarak beş açık uçlu soru sorulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinin ilk zamanlarda sistemdeki yoğunluktan kaynaklı zorluklarının olduğunu, daha sonra böyle bir erişim zorluğu yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin çoğu öğrencilerle iletişimi Zoom programı ve Eba platformu aracılığıyla gerçekleştirmiş olup, daha çok görsel videoların ilgi gördüğünü belirtmişlerdir. Ders esnasındaki ses ve görüntülerdeki internetten kaynaklı kopmalar ders süresini kısaltarak, zaten kalabalık olan sınıflarda öğrencilerin söz alma sürelerini kısıtlamıştır. Öğrencileri ekran başında bilgisayar, televizyon ve tabletlerden hem öğretmenlerin hem de velilerin uzak tutması gerekirken ve bunun için son derece çaba gösterirken; uzaktan eğitim sürecinin tam beş saat boyunca çocukları daha da ekran bağımlısı haline getirdiğini ve bu durumun onların psikolojileri yanında, bedensel olarak da olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde faydalandıkları çevrim içi materyallerle ilgili çeşitliliğin olduğu fakat bu çeşitliliğin iki okul arasında farklılık gösterdiği ulaşılan diğer bulgulardandır. Ekonomik düzeyi daha iyi olan okulda çeşitliliğin daha fazla olduğu görülürken her iki okulda da zoom gibi benzer çevrim içi araçların kullanıldığı, youtube üzerinden videoların izletildiği, etkileşimli ders kitaplarının takip edildiği görülürken ekran paylaşımı yaparak wordwall aracıyla hazırlanmış oyunlar oynattıkları, LearningApps ile hazırlanan eşleştirme çalışmalarını yaptıkları görülmüştür.

Uzaktan eğitimin avantajlı ve dezavantajlı olduğu durumlarla ilgili ise uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim yapılması mümkün olmayan durumlarda bireysel çalışma becerisi olan iç denetimli çocuklar için avantajlı iken; yüz yüze eğitimdeki gibi iletişim ve etkileşim gücü yüksek olmadığı için, davranış geliştirme ve sosyalleşme açısından dezavantajlı olduğu görüşü ağır basmıştır. Ankete katılan öğretmenlerin yüzde yüze yakını uzaktan eğitimi tercih etmeyeceğini açıklamıştır. Öğretmenler yüz yüze eğitimde olduğu gibi öğrenciyle göz teması kurmadıklarını, öğrencilerin ders anlatırken hareketlerini sınıfta olduğu gibi kontrol edemediklerini ve herhangi bir olumsuz duruma anında müdahale edemediklerini, uzaktan eğitimin sınıf içi etkileşimi desteklemediğini ifade etmişlerdir. Bununla beraber ekonomik durumu düşük olan öğrencilerin ders katılımlarının düşük olduğu ve bu durumun fırsat eşitliğine engel olduğu elde edilen başka bir bulgudur.

Bazı öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği cevaplar şu şekildedir:

Soru: Uzaktan eğitim sürecinde derslere erişimde zorluk yaşadınız mı? Yaşadıysanız nedenlerini açıklayabilir misiniz?

Ö1 “Uzaktan eğitim sürecinde derslere erişimde zorluk yaşadık, okulunun kırsal kesimde olmasından dolayı çoğu öğrencide internet imkânı yok, bu yüzden de birçok öğrenci derslere katılamadı.”

Ö.4 “Uzaktan eğitim sürecinde kazanımların sınıf ortamındaki gibi değerlendirmesi yapılamıyor.”

Soru: Uzaktan eğitim sürecinde ders işlerken öğrencilerle etkileşim ve iletişiminizi anlatabilir misiniz?

Öğretmenlerin bu soru üzerindeki genel sıkıntıları aynı olmakla beraber Ö.5 adlı öğretmen “Ders başlangıcı ve ders bitiminde öğrencilerin seslerinin açılarak birbirleriyle sohbet etmelerine izin

veriyorum, bu durumun öğrencilerin bir sonraki güne derse katılımında etkili olduğunu düşünüyorum.” demiştir.

Ö.6 adlı öğretmen ise “Uzaktan eğitim sürecinde, ders işlememiz ilgili hiçbir eğitim almadık ve her şeyi kendi imkânlarımızla halletmeye çalıştık. MEB ‘in dersleri işlememiz için sağladığı zoom programı ilkokullarda dahi İngilizce ve ilk zamanlarda bu durum veli, öğrenci ve biz öğretmenleri oldukça zorladı.” demiştir.

Ö.13 adlı öğretmen diğerlerinden farklı olarak olumlu görüş belirtmiş “Uzaktan eğitime zamanla ben ve öğrencilerim çok alıştık, ekran için özel oyunlar bulduk, aynen sınıftaymış gibi yeni ekran kuralları geliştirdik ve bu süreç bizim için çok verimli geçti.” demiştir.

Soru: Uzaktan eğitim sürecinde çevrim içi eğitim araçlarını kullandınız mı? Kullandıysanız bunlar nelerdir?

Öğretmenlerin neredeyse tamamı ağırlıklı olarak zoom uygulamasını kullanmıştır. Bazı öğretmenlerin ise çeşitli uygulamalardan faydalandığı görülmüştür. Ö.13 adlı öğretmen: “Genellikle zoom kullandım fakat bazen farklılık ders içeriğini daha merak etmelerine sebep olabiliyor. Bu yüzden gotomeeting, teamlink gibi uygulamalardan da ders işlediğim çok oldu.” demiştir.

Soru: Size göre uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajları nelerdir?

Öğretmenler genel olarak zamandan tasarruf ettiklerini ve teknolojiden faydalandıklarını ifade ederken dezavantaj konusunda her öğrencinin erişemediğini ve alt yapı sorunlarının olduğunu ifade etmişlerdir.

Ö.15 “Uzaktan eğitim zaman, yol ve yakıttan tasarruf sağlaması, öğrenci merkezli olması, fırsat eşitliğine olanak sağlaması, sağlık sorunları olup okula gelemeyen öğrenciler için imkân sağlaması açısından son derece avantajlı. Bütün öğrencilerin uzaktan eğitim için gerekli teknolojiye sahip olamaması, ders esnasında çıkan sorunlara anında etkili müdahale edilememesi, kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan öğrencilere müdahalenin kısıtlanması gibi dezavantajları vardır.” demiştir.

Soru: Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime tercih eder misiniz? Cevabınız “Evet” ya da “Hayır” ise nedenlerini açıklar mısınız?

Öğretmenlerin neredeyse hepsi hayır cevabını vermiş ve bunun nedeni olarak yüz yüze ortamın çevrim içi ortamda olmadığını, öğrencilerle etkileşimin yüz yüze ortamda daha iyi olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İnsanlar yaşamlarının her alanında sürekli değişim ve gelişim içinde olmuşlardır. Bu değişim göç, savaş, salgın gibi olumsuz durumların etkisiyle olduğu gibi sanayi, imalat ve enerji alanlardaki değişimlerde insanları yeni şeyleri keşfetmeye ve yeni şeyler öğrenmeye yönlendirmiştir. Bu değişimin içinde insan öğrenmek için sürekli yeni yollar edinmiştir. Günümüz imkânları düşünüldüğünde eğitim öğretimde en yaygın kullanılan öğrenme yöntemlerinden birisi ise teknoloji tabanlı öğrenme olmuştur. Yaşanan pandemi ile yüz yüze eğitime ara verilerek tüm sınıf düzeylerinde uzaktan eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitim hem olumlu hem de olumsuz birçok sonucu beraberinde getirmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı sorunları saptamak ve bunlara çözüm önerileri getirmek için yapılan çalışmada ekonomik düzeyleri farklı olan iki okuldan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzaktan eğitim sırasında öğretmenler öğrencilerin derse katılımlarını sağlamada güçlükler yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu güçlüklerin başında öğrencilerin internete ulaşımı, bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi ders almalarını sağlayan araçların yoksunluğu ve yetersizliği gözlenmiştir. Ayrıca kardeşi olan öğrencilerin derslere katılımlarında teknolojik cihaz yetersizliğinden kaynaklı sorunlar yaşamışlardır. Örneğin, derse girerken aileler tarafından derse

girmesi en zorunlu olan kardeşin öncelikli olarak araç kullanılarak diğer kardeşin derse katılımını kısıtlamıştır. Pandemi sürecinde ülkemizdeki uzaktan eğitimle ilgili yapılan bir araştırmada, çalışmada yer alan 17 bin öğrenciden %63'nün evinde internet bulunmadığı, %23 'ünün uzaktan yapılan eğitime teknolojik alet yoksunluğundan veya başka herhangi bir sebepten derse hiç katılmadıkları ifade edilmiştir (Karadağ ve Yücel, 2020).

Öğretmenler, bu çalışmada maddi imkânsızlıkların, sosyoekonomik yapının, aynı ildeki iki farklı yerdeki okuldaki öğrencilerin çevrim içi eğitime katılma oranlarını bu denli çok etkilediğinin son derece şaşırtıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Uzaktan yapılan eğitimde sosyoekonomik ve sosyokültürel yapılar arasındaki farklılıkların çocukların eğitimlerindeki fırsat eşitliğine ket vurduğu, bu farklılığın çocukların eğitim süreçlerinde bir eşitsizlik oluşturarak, öğrencilerin akademik gelecekleri için büyük bir tehdit oluşturduğu belirtilmektedir. Morgan (2020) ile Carrillo ve Flores (2020) de evinde bilgisayar-internet bulunmayan öğrencilerin derslerinde gerileme olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçların aksine Kang ve Zhang (2020) ise teknolojik yoksunluğun giderildiği durumlarda çevrim içi eğitimin öğrenmeyi ve derse olan motivasyonu artırdığı belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, öğrenciler ile birebir iletişim kurmada, bir konuyu anlayıp anlamadıklarını zorlanmada, dikkatlerini toplamada zorluk çektiklerini, özellikle küçük yaşlardaki öğrencilerde sınırlı olan ders saatlerinin sesi açıp kapatma gibi sorunlar yaşandığını, bunun dersi işlerken kalitesiz ve verimsiz bir ders işlenmesine sebebiyet verdiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sorularını evde ailelerinin duyması kaygısıyla çok rahatlıkla sormadıkları, öğretmenleriyle rahat iletişime geçmede sıkıntı yaşandığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda uzaktan eğitimin ölçme değerlendirme aşamasında yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bir çalışmada veli görüşleri doğrultusunda öğrencilerin ödev ve sınavlarında olan başarılarının olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Görgülü, Abdal, Çelik ve Arısoy, 2022).

Öğretmenler, olumsuzlukların yanında bu sürecin vakit ve yer anlamında tasarruf sağlanması, çocuklar ve öğretmenlerin sağlıktan korunmasını sağlayarak, öğretmen ve öğrencilerin teknoloji anlamında kendilerini geliştirip, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini ekrandan görerek olsa da iletişim halinde olunarak birbirinden kopmalarını engellemesini, uzaktan eğitim sürecinin yararları olarak sıralamışlardır.

Bu çalışmada pandemi sürecinde verilen uzaktan eğitim sürecinin sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi işlenmiştir. Elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda sosyoekonomik yapının yetersizliğinden dolayı internet, bilgisayar, tablet veya telefon gibi teknolojik aletlere ulaşamayan öğrencilerin olduğu görülmüştür. Okullarda EBA noktalarının sayıları artırılarak, öğrencilerin yaşadıkları bu problem azaltılabilir veya tamamen ortadan kaldırılabilir. Eğitimde fırsat eşitliği kapsamında eğitime erişemeyen öğrenciler için gerekli devlet desteği sağlanabilir.

Uygulanan uzaktan eğitimde, internet ve altyapı sorunlarının giderilmeye çalışılması daha verimli eğitim öğretim ortamının elde edilmesini ve sınıf yönetimindeki başarının artmasını sağlayacaktır. Ders saatlerinin yoğun olduğu, öğrencilerin o anda hep birden derse girdiği zamanlarda interneti daha da güçlü olması ve öğrencilerin sisteme girişindeki engelin ortadan kaldırılması derse olan katılımı daha da artmasını sağlayacaktır.

Öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu sağlamak amacıyla öğretmenler farklı çevrim içi araçları kullanmalıdır. Bu bağlamda öğretmenlere daha fazla ve nitelikli hizmet içi eğitimlerle öğretmenler daha donanımlı hale getirilebilir. Öğretmenlerin kullandığı araçların çeşitlenmesi dersin daha verimli geçmesine yardımcı olacaktır.

Ölçe ve değerlendirme noktasında daha süreç odaklı ilerlenerek çevrimiçi kullanabilecek uygulama ya da proje ödevleriyle değerlendirme sürecinin nasıl yapılacağı konusunda değişikliklere gidilebilir.

Araştırma Etiği

Bu çalışmada etik ihlali olacak herhangi bir durum ve süreç olamamıştır. Veri toplama süreci ve veri toplama aracı için etik kurul izinleri alınmıştır.

Etik Kurul İzni

Kurul adı: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmalar Etik Kurulu
Karar tarihi: 21/05/2021
Belge sayı numarası: 2021/326

Yazarların Katkı Oranı

Bu çalışma üç yazarlıdır. Her bir yazarın katkı oranı eşittir.

Çıkar Çatışması

Çalışmada çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir durum olmadığı beyan ederiz.

Kaynaklar

- Ak, Ş., Gökdaş, İ., Öksüz, C. ve Torun, F. (2021). Uzaktan eğitimde eğitimcilerin eğitimi: Uzaktan eğitime yönelik öz yeterlik ve yarar algısına etkisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 24-44.
- Balaman, F, Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Becerikli, S. (2021). Türk eğitim tarihinde bir uzaktan öğretim deneyimi- (YAYKUR). *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 1(23), 461-475.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *AUAD*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi sırasında ilköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik imge ve algıları: Bir metafor analizi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1-23. doi: 10.29065/usakead.777652
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Carrillo, C. and Flores, M. A., (2020). COVID-19 and teacher education: A literature review of online teaching and learning practices, *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 466-487. doi: 10.1080/02619768.2020.1821184
- Emin, M. N. ve Altunel, M. (2021). *Koronavirüs sürecinde Türkiye’nin uzaktan eğitim deneyimi*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Gökbulut, B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 160-177.
- Görgülü, D., Abdal, S., Çelik, M. and Arısoy, M. (2022). Predicting the effect of COVID-19 on education process in Turkey. *Hacettepe University Journal of Education*, 37(3), 994-1006. doi: 10.16986/HUJE.2022.447

- Hızal, A. (1983), *Uzaktan eğitim süreçleri ve yazılı gereçler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. (4. Bs.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kang, X. and Zhang, W. (2020). An experimental case study on forumbased online teaching to improve student's engagement and motivation in higher education. *Interactive Learning Environments*, 28(7), 1-12. doi: 10.1080/10494820.2020.1817758
- Kapıdere, M. ve Çetinkaya, H.N. (2017). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) mobil uygulamasının değerlendirilmesi. *International Journal of Active Learning*, 2(2), 1-14.
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip virüs pandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans alıcıları kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2). 181-192. <https://doi.org/10.2399/yod.20.730688>
- Karayalçın, Y. (1959). *Mektupla Öğretim*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Kavuk, E. ve Demirtaş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 1(1), 55-73.
- Kırık, A., M. (2014), Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73- 94 doi: 10.17829/midr.20142110299.
- Kırmızıgül, H. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Covid-19 Özel Sayısı 2*, 283- 289.
- Kultas, E. ve Çalışkan, E. F. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitimde Yaşadıkları Sorunlar. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(2), 507-521.
- Moore, M. and Kearsley, G. (2005). *Distance Education: A System View*. Canada: Wadsworth.
- Nizam, F. (2004). Eğitim-Öğretimde kitle iletişim araçlarının kullanım olanakları ve avantajları. *KATÜ Akademik Bilişim*, 1-17
- Sağlık Bakanlığı (2020). *COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi*, T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. (14.05.2020). Erişim Adresi: <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-rehberi.html>
- Organization for Economic Cooperation and Development UNESCO (2020). Education: from school closure to recovery. (29/10/2020). Erişim Adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- United States Distance Learning Association (USDLA) (2004). *Definition of distance learning*. <http://www.usdla.org>.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- World Health Organization WHO (2019). Erişim Adresi: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov> 26/04/2022.

<https://9lib.net/article/uzaktan-e%C4%9Fitimin-tarihi-geli%C5%9Fimi-uzaktan-e%C4%9Fitimin-%C3%B6geleri.rz3dd0my>. 27.07.2022 .

<http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html>. 28.07.2022.

<http://www.uzaktan-egitim.net/#> . 08.05.2022.

<http://www.turkiyegitimdergisi.com/> 08.08.2022.

Extended Abstract

Introduction

In 2019, Covid-19 pandemic began in China and spreaded all over the world. Since the pandemic affected and treated human being, World Health Organization (WHO) had taken on emergency action to warn all countries to protect their folks from Covid-19 pandemic. Then, Turkey was participated to cooperate with international organizations and institutions to apply protection policy of Covid-19 pandemic. According to the policy of Covid-19 pandemic protection, there were several restrictions to limit a daily life of folks. So, all public institutions and business places shut down even schools. People had to stay home, try to away each other, and did not show up any common activities such as working, enjoying, social gathering etc. As a result of pandemic restrictions, all educational facilities were shut down and teaching must be through online.

In Turkey all level of educational institutions were closed, and students had to stay home. However, Teaching and learning kept going through on tv and online. Government had taken decision all educational facilities were organized to use online system to follow all levels of curriculum. In this study, it was aimed to investigate primary teachers experiences during online teaching time.

Method

Basic sub questions of this study are following.

1. How was the communication between teacher and students during online teaching?
2. How were the teachers' applications of internet?
3. What kind of advantages and disadvantages did teachers have during online teaching?
4. What kind of policy should be employed to increase the quality of teaching?

In this study qualitative research method was used to collect data. Sample size of this study was fifty primary school teachers who worked state public schools. To collect data, open ended questions were used. Open ended questions were related to research questions and prepared by researchers. Researchers also interviewed with participants about their online teaching experiences. After collecting teachers' responses, descriptive analysis were used to finalized results and made classification findings based on research questions.

Findings

According to the teachers' responses, primary school teachers had several difficulties while teaching online. Some of the difficulties were from infrastructures of internet or communication systems. While online teaching, some students were suddenly disconnected because of limited accessibility of internet. Even some students house did not have internet connections. They could get access online through only smart phone which was not belong to students. One of the main issues to participating students online learning was some of the students did not have electronic devices such as computer, tablet or smart phone because of family income or very low level of economic situation. On the other hand, some students had brother and sister who were students too. Therefore, parents had to have more than one electronic device to give each child to participate online lesson in case parents had more than one child to go to school. Especially Turkish traditional family that they lived rural areas, had more than one child. They needed to have enough electronic devices to provide each child's need. However, parents' economic situation was not good to provide those expenses. This was a big dilemma and threat for Turkish family to provide their children equal accessible opportunity on online learning for each child.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Covid 19 pandemic was happened suddenly and spreaded worldwide affected everything regardless different states and societies. Education systems and institutions were affected very badly. Because education institutions were not ready such a traumatic situation. Education system was one of

main sector for countries to develop and create skillful human power. New generation should be educated and prepared for future in terms of innovative society. Especially students from disadvantage family should have high quality education to improve their economic situation. However, Covid 19 pandemic and this kind of obstacles have more effected to children from low level family. As a result of this study, it was possible to recommend some main points as following.

1. This kind of study should be made different school systems and societies.
2. Education system should be prepared for unexpected things otherwise especially children were affected very harmfully. Their future life would be at risk.
3. Education policy makers should be aware of difficulties of education systems to get rid of them.